

**Logboek ecologische begeleiding
vier VVE's Javastraat en omgeving,
Arnhem (vs. 20-06-2019)**

Colofon

Titel : Logboek ecologisch begeleiding vier VVE's Javastraat en omgeving, Arnhem (vs. 20-06-2019)

Projectnummer: . . . : 18948

Opdrachtgever . . . : VVE Javastraat, VVE Sumatrastraat, VVE Atjehstraat, VVE Solostraat
Postbus 5229
6802 EE Arnhem

Datum : 20 juni 2018

Status rapport . . . : versie 3-1

Bestand : 18948-Logboek-vs3-1.wpd

Opdrachtnemer . . . : De Groene Ruimte BV
Sportstraat 42
6707 GH Wageningen
tel. 0317-423969
dgr@dgr.nl www.dgr.nl

Handtekening voor akkoord directie

Naam :

Handtekening: . . . :

Auteursrecht : De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).

Aansprakelijkheid . . : Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

INHOUD

1. INLEIDING	2
2. UITVOERING MAATREGELEN	4
2.1. Uitgangspunten	4
2.2. Planning en ingreep	4
2.3. Overzicht mitigerende maatregelen	6
2.4. Toelichting op uit te voeren maatregelen	17
BRONNEN	20

Bijlagen

- Bijlage 1. Kalender uitvoering werkzaamheden
- Bijlage 2. Netten spannen
- Bijlage 3. Locaties voor 12 extra ingebouwde gierzwaluwkasten
- Bijlage 4. Globale locaties voor 12 extra inbouwkasten voor vleermuizen (gepaard)

Kaarten

- Kaart 1. Voorzieningen Huismus
- Kaart 2. Voorzieningen Gierzwaluw
- Kaart 3. Voorzieningen Gewone dwergvleermuis

I. INLEIDING

Algemeen

In opdracht van de VVE Javastraat, VVE Sumatrastraat, VVE Atjehstraat, VVE Solostraat heeft De Groene Ruimte BV in april 2017 een ecologische quickscan ingevolgd de Wet natuurbescherming (Wnb) uitgevoerd voor het plangebied vier VVE's Javastraat en omgeving te Arnhem. Bovendien is in de periode april tot en met juli nader onderzoek uitgevoerd naar vast verblijfplaatsen van huismus, Gierzwaluw en vleermuizen.

De handeling betreft:

- het vervangen van de houten gevelbetimmering door metselwerk;
- het verwijderen van de korte overstekken (pukkels);
- het naïsoleren van spouwmuren.

De conclusies uit de quickscan en het nader onderzoek waren als volgt:

- door de handeling zullen 12 van de 27 vast nestplaatsen van Huismus verloren gaan;
- door de handeling zullen 12 van de 20 vaste nestplaatsen van Gierzwaluw verloren gaan;
- door de handeling zullen 6 van de 8 (waarschijnlijke) vaste nestplaatsen van Gewone dwergvleermuis verloren;
- in het plangebied zijn broedgevallen mogelijk;
- in het plangebied zijn naar verwachting algemeen voorkomende soorten en vrijgestelde soorten aanwezig.

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden (handeling) is door de provincie Gelderland een ontheffing op de Wet natuurbescherming (Wnb) verleend (zaaknummer: 2018-001999). Conform deze ontheffing moet gewerkt worden volgens een ecologisch werkprotocol dat is opgesteld door een ter zake kundig ecologisch bureau.

In 2017 is door De Groene Ruimte een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin de maatregelen besproken worden die nodig zijn om verstoring van beschermde te voorkomen dan wel te beperken. Dit ecologisch werkprotocol is op basis van de verleende ontheffing geactualiseerd en ingericht als logboek ten behoeve van de verslaglegging van de ecologische begeleiding.

Om het verlies van vaste verblijfplaatsen van Huismus, Gierzwaluw en Gewone dwergvleermuis te mitigeren, verstoring van broedgevallen te voorkomen en invulling te geven aan de wettelijke zorgplicht, zijn concrete maatregelen opgenomen in hoofdstuk 2. De maatregelen leiden ertoe dat ecologisch optimaal wordt gehandeld ten aanzien van de (mogelijk) aanwezige beschermde soorten. De beschreven maatregelen zijn gericht op beperken en/of voorkomen van negatieve effecten (mitigerende maatregelen) en het waarborgen van de functionaliteit van het plangebied en omgeving, ook op termijn.

De initiatiefnemer is er te allen tijde verantwoordelijk voor, dat de ingreep plaatsvindt op een zodanige wijze dat wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen. Hij is er ook verantwoordelijk voor dat de functionaliteit van het plangebied voor de mogelijk aanwezige soorten duurzaam wordt gegarandeerd op individueel niveau. Daarom is het van groot belang om de naleving van het ecologisch werkprotocol goed te documenteren in het logboek, zodat aangetoond kan worden dat volgens het werkprotocol is gehandeld. In de maatregelentabel is daarvoor ruimte gereserveerd;

gaande de uitvoering wordt dit deel ingevuld, opdat de ecologische maatregelen ook achteraf verantwoord kunnen worden.

Verder dient het uitvoerend personeel (toezichthouders, uitvoerende aannemer) op de hoogte te zijn van het ecologisch werkprotocol/logboek en voldoende geïnstrueerd te zijn over naleving van het protocol en het gebruik van het plangebied door de beschermde soorten.

2. UITVOERING MAATREGELEN

2.1. Uitgangspunten

- Alle werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundig ecooloog.
- Als er tijdens de werkzaamheden beschermde soorten worden aangetroffen, wordt de deskundig ecooloog direct geïnformeerd. In overleg wordt gekeken hoe overtreding van de Wnb kan worden voorkomen.
- Alle ecologische maatregelen dienen conform de beschrijving in onderstaande tabel te worden uitgevoerd. De periodes waarin werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden, zijn afhankelijk van bepaalde randvoorwaarden; het is niet altijd mogelijk deze periodes zondermeer 'op te schuiven'. Indien de planning van de uitvoering van werkzaamheden verandert, bijvoorbeeld door weersomstandigheden, wordt in overleg met de opdrachtgever en de uitvoerder gekeken wat dit betekent voor de mitigerende maatregelen. Mogelijk dat de periode en/of de aard van de maatregelen gewijzigd dient te worden.
- Onderstaande maatregelen dienen op beschreven wijze te worden uitgevoerd. Bij onduidelijkheid of bij afwijking van de beschreven werkwijze dient altijd contact op te worden genomen met de deskundig ecooloog.
- Van de maatregelen die genomen worden om het verstoren en doden van de aanwezige diersoorten te voorkomen, worden foto's gemaakt. De foto's worden genomen door degene die de maatregel heeft uitgevoerd.
- Van de maatregelen die genomen worden om het aantal vaste verblijfplaatsen/nestplaatsen van de aanwezige diersoorten te voorkomen, worden foto's gemaakt. De foto's worden genomen door degene die de maatregel heeft uitgevoerd.
- De foto's die gemaakt zijn bij de uitvoering van de maatregelen worden aan de deskundig ecooloog gestuurd, zodat de uitvoering van de maatregelen beoordeeld kan worden. De foto's worden tevens gebruikt bij de verslaglegging waardoor de gevolgde werkwijze aantoonbaar is.
- Tijdens de werkzaamheden wordt het ecologische werkprotocol aangevuld met een beschrijving van de wijze waarop de maatregelen zijn uitgevoerd. Opgenomen wordt door wie en wanneer de maatregelen zijn uitgevoerd en door wie en wanneer de controle hiervan heeft plaatsgevonden. Hierdoor wordt het ecologisch werkprotocol tevens gebruikt als eindverslag van de begeleiding en uitvoering van de maatregelen.

2.2. Planning en ingreep

De ingreep betreft:

- vervanging van de houten betimmering door metselwerk;
- verwijderen van de kort overstekken (pukkels);
- naïsoleren van de spouwmuren.

De start van de werkzaamheden staat gepland voor september 2018. De werkzaamheden zullen gereed zijn in juli 2019. In de oorspronkelijke planning is uitgegaan van vier fases waarbij de verschillende fases na elkaar uitgevoerd zouden worden. De werkzaamheden worden echter niet meer in vier fases uitgevoerd, maar in twee bouwstromen. De bouwwerkzaamheden verlopen volgens onderstaande planning.

Blok	start	gereed
4A	08-10-2018	16-11-2018
8A	15-10-2018	23-11-2018
6A	24-10-2018	04-12-2018
13A	31-10-2018	11-12-2018
5B + 5C	06-11-2018	17-01-2019
7B + 7C	13-11-2018	24-01-2019
9A	12-12-2018	01-02-2019
3A	19-12-2018	15-02-2019
10B + 10C	09-01-2019	08-03-2019
2A	18-01-2019	01-03-2019
11A	13-02-2019	29-03-2019
1B + 1C	31-01-2019	05-04-2019
12A	01-03-2019	11-04-2019

2.3. Overzicht mitigerende maatregelen

Op kaarten 1 tot en met 3 is per soort aangegeven op welke locatie, welk maatregelen genomen dienen te worden om het aantal vaste verblijfplaatsen voor Huismus, Gierzwaluw en Gewone dwergvleermuis op peil te houden. In de tabel eronder staan de maatregelen nader uitgewerkt.

maatregel	(A) Tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis
locatie	blok 4, 5 en 6
planning	Zo spoedig mogelijk. Bij aanvang van werkzaamheden in september dienen de kasten uiterlijk eind maart 2018 geplaatst te zijn.
wijze van uitvoering	<p>In april 2018 zijn 12 kasten geplaatst aan de westgevel van blok 4A, west- en oostgevel van blok 5B en oostgevel van blok 6A. Per gevel zijn telkens 3 kasten opgehangen. De tijdelijke kasten aan de westgevel van blok 4A en oostgevel 5B bevinden zich aan een vastgestelde vliegrouete. De kasten zijn van het type Beaumaris Maxi van Vivara.</p> <p>De werkzaamheden starten in oktober 2018. De gewenningsperiode is daarvoor 6 maanden. Volkhuisvesting heeft besloten te kasten te laten hangen.</p> <p>Vleermuiskasten aan noordwestgevel blok 5B.</p>
achtergrond	<p>Omdat tijdens de werkzaamheden een deel van de huidige vaste verblijfplaatsen niet beschikbaar zijn en permanente alternatieve verblijfplaatsen nog niet gereed zijn, worden tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen aangeboden in de vorm van vleermuiskasten. Van vleermuiskasten, type Beaumaris Maxi van Vivara, is bekend dat vleermuizen ze gebruiken als verblijfplaats.</p> <p>Op basis van de planning zijn er in de beginfase drie vaste verblijfplaatsen niet beschikbaar terwijl nieuwe permanente voorzieningen nog niet gerealiseerd zijn.</p>

uitgevoerd	<p>Plaatsen tijdelijke vleermuiskasten: de kasten worden ingebouwd door Welling Bouw Onderhoud Schilderswerk.</p> <p>Begeleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">• 30-03-2018: De Groene Ruimte [redacted], e-mail aan VHV met instructies waar en hoe de vleermuiskasten geplaatst moeten worden aan de gevels.• 25-04-2018: De Groene Ruimte [redacted] overleg ter plaatsen over de werkwijze en locaties. Kasten zo hoog mogelijk plaatsen op de stenen delen van de gevels. Afstand tussen de kasten (hart op hart) is 70 cm.
afgerond	<ul style="list-style-type: none">• 14-06-2018 heeft een eindcontrole plaatsgevonden door De Groene Ruimte [redacted]. Aanvullend bleek op 17 juni 2019 dat de kasten nog hingen.• 17-06-2019: Tijdens de opleveringscontrole heeft De Groenen Ruimte [redacted] vastgesteld dat de tijdelijke kasten, zoals toegezegd door Volkshuisvesting, er nog hangen.
bijzonderheden	<p><u>Op 18-10-2018 heeft een controle van de Provincie Gelderland plaatsgevonden.</u></p> <p>Tijdens de controle bleken de drie vleermuiskasten aan de gevel van blok 4 afgeschermd te worden door steigerdoek. Dit is ter plekken, in overleg tussen de aannemer, VHV en de inspecteur van de provincie, opgelost door het maken van een opening in het steigerdoek waardoor de kasten bereikbaar zijn.</p> <p>Naar aanleiding van het bezoek van de provincie is telefonisch contact geweest tussen De Groene Ruimte en VHV om te overleggen.</p>

bijzonderheden

Op 23-10-2018 heeft een bezoek van De Groen Ruimte plaatsgevonden.
 De planning bleek gewijzigd te zijn waardoor er niet in 4 fases gewerkt wordt maar in 2 bouwstromen. Dit heeft tot het gevolg dat de blokken 4, 5 en 6, waar de vleermuiskasten zijn opgehangen, naar voren zijn gehaald in de planning.
 Blok 4: 08-10-2018 t/m 16-11-2018
 Blok 5: 09-11-2018 t/m 17-01-2018, steigerdoek aanwezig wk 46 t/m 51
 Blok 6: 24-10-2018 t/m 04-12-2018, steigerdoek aanwezig wk 44 t/m 48

VHV heeft verder aangegeven dat steigerdoek alleen nog wordt aangebracht daar waar dat strikt noodzakelijk is voor de veiligheid tijdens het metselwerk. Het steigerdoek wordt dan zo kort mogelijk voor aanvang van de werkzaamheden aangebracht en zo snel mogelijk weer verwijderd.

Op 22 november heeft begeleiding plaatsgevonden door de Groene Ruimte

Tijdens het bezoek van De Groene Ruimte op 22 november 2018 bleek dat de drie kasten aan Blok 4 weer geheel vrij hingen omdat de werkzaamheden afgerond zijn en steigers waren verwijderd. Tijdens dit bezoek bleek dat ter hoogte van de locaties waar de zes kasten aan blok 5B en de drie kasten aan blok 6 zijn opgehangen, geen steigerdoek is aangebracht bij het steiger en er voldoende uitvlieg ruimte is.

maatregel	(B) Verstoring broedgevallen Huismus voorkomen
locatie	blok 1, 2, 3, 7 en 8
planning	blok 1: start 31-01-2019 blok 2: start 18-01-2019 blok 3: start 19-12-2018 blok 7: start 13-11-2018 blok 8: start 15-10-2018

wijze van uitvoering	De werkzaamheden aan de blokken waar Huismussen nesten hebben worden gestart voordat er broedgevallen te verwachten zijn. Er zijn geen maatregelen nodig om vast nestlocaties onbereikbaar te maken. Werkzaamheden waardoor Huismussen gedwongen worden te verhuizen worden niet gestart bij strenge vorst (-10°C of minder). Als strenge vorst wordt voorzien, dan worden óf de verblijfplaatsen vantevoren onbereikbaar gemaakt, óf de werkzaamheden uitgesteld tot het weer zachter is.
achtergrond	Broedgevallen zijn beschermd en mogen niet worden verstoord. Verstoring kan worden voorkomen door tijdig broedgevallen te voorkomen.
uitgevoerd	In het vroege voorjaar van 2019 zijn bij blok 3 door de aannemer maatregelen genomen om te voorkomen dat Huismussen gingen broeden. Hier zijn in week 12 de pannen van de pukkels afgehaald. Dit blok is later aangepakt dan aanvankelijk de bedoeling was waardoor het broeden van Huismus voorkomen moest worden. De aannemer heeft hier foto's van gemaakt en deze zijn 29-03-2019 ter controle aan De Groene Ruimte gestuurd. Op basis van de toegestuurde foto's heeft De Groene Ruimte de maatregel beoordeeld. Bij de overige blokken met huismusnestplaatsen is gewerkt buiten de broedperiode van de Huismus en zijn Huismussen verdreven door de maatregelen die voor Gewone dwergvleermuis zijn uitgevoerd.
afgerond	Op 29 maart 2019 zijn de foto's door Volkshuisvesting naar De Groene Ruimte gestuurd. De foto's zijn beoordeeld en de maatregel, zoals zichtbaar op de foto, is goed bevonden. Hiermee is de mitigatie voor Huismus afgerond.
	
bijzonderheden	Alle werkzaamheden worden uitgevoerd in een periode dat er geen broedgevallen van Huismus te verwachten zijn.
maatregel	(C) Verstoring broedgevallen Gierzwaluw voorkomen
locatie	blok 4, 10 en 13
planning	blok 4: start 8-10-2018, afgerond 16-11-2018 blok 10: start 09-01-2018, afgerond 07-03-2018 blok 13: start 31-01-2018, afgerond 11-12-2018
wijze van uitvoering	De werkzaamheden aan de blokken waar Gierzwaluw nesten hebben, worden uitgevoerd in een periode dat Gierzwaluw niet in Nederland aanwezig is. Er zijn geen maatregelen nodig om vast nestlocaties onbereikbaar te maken.
achtergrond	Broedgevallen zijn beschermd en mogen niet worden verstoord. Verstoring kan worden voorkomen door tijdig broedgevallen te voorkomen.
uitgevoerd	n.v.t.

afgerond	n.v.t.
bijzonderheden	Alle werkzaamheden worden uitgevoerd in een periode dat Gierzwaluw niet in Nederland aanwezig is.
maatregel	(D) Verstoring Gewone dwergvleermuis voorkomen
locatie	blokken met vaste verblijfplaatsen: 4 en 8 blokken zonder vaste verblijfplaatsen: 5, 6, 7 en 13
planning	blok 4 uiterlijk ongeschikt maken: 5-10-2018 blok 5 uiterlijk ongeschikt maken: 3-11-2018 blok 6 uiterlijk ongeschikt maken: 21-10-2018 blok 7 uiterlijk ongeschikt maken: 10-11-2018 blok 8 uiterlijk ongeschikt maken: 12-10-2018 blok 13 uiterlijk ongeschikt maken: 29-10-2018 Het moment van ongeschikt maken is afhankelijk van de weersomstandigheden (zie wijze van uitvoering).
wijze van uitvoering	Indien werkzaamheden opgestart worden in de periode van half maart tot en met half november dan wordt voor aanvang van de werkzaamheden in een periode met minimaal 3 dagen met een avondtemperatuur van 10°C of hoger enkele pannen en een deel van de betimmering van de gevels verwijderd zodat tocht ontstaat en de verblijfplaats ongeschikt wordt. Alle blokken zijn wat betreft bouw, en daardoor ook voor wat betreft beschikbare verblijfslocaties met elkaar vergelijkbaar. Daarom wordt het ongeschikt maken niet alleen uitgevoerd bij de blokken waar verblijfplaatsen zijn vastgesteld, maar ook bij de overige blokken zodat voorkomen wordt dat vleermuizen die door de werkzaamheden verhuisd zijn naar andere vergelijkbare blokken alsnog gedood worden.
achtergrond	De toegang tot de vaste verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis wordt ongeschikt gemaakt in een periode waarin de soort voldoende mobiel is om een alternatieve verblijfplaats te vinden.
uitgevoerd	Verwijderen betimmering: Welling Bouw Onderhoud Schilderswerk Begeleiding: <ul style="list-style-type: none">• 23-10-2018: De Groene Ruimte [redacted] overleg en uitleg ter plaatsen over het verwijderen van een deel van de betimmering om te zorgen voor tocht.

uitgevoerd	Gevel waarvan de betimmering verwijderd is.
afgerond	
bijzonderheden	
maatregel	(E) Vaste verblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis onbereikbaar maken
locatie	blokken met vaste verblijfplaatsen: 10, 12, 13 blokken zonder vaste verblijfplaatsen: 1, 2, 3, 9, 10, 11 en 12
planning	Voor half november 2018 dienen de vaste verblijfplaatsen onbereikbaar gemaakt te worden.
wijze van uitvoering	<p>Verstoring van Gewone dwergvleermuis in winterslaap wordt voorkomen door netten te spannen om de dakranden en 'pukkels' (zie § 2.4). Het spannen van de netten wordt begeleid en beoordeeld door een deskundig eco-loog. Nadat de vaste verblijfplaatsen ongeschikt zijn gemaakt en voordat de werkzaamheden van start gaan dienen er minimaal 3 dagen met een avondtemperatuur van 10°C of hoger zijn geweest.</p> <p>Alle blokken zijn wat betreft bouw, en daardoor ook voor wat betreft beschikbare verblijfslocaties met elkaar vergelijkbaar. Daarom wordt het ongeschikt maken niet alleen uitgevoerd bij de blokken waar verblijfplaatsen zijn vastgesteld, maar ook bij de overige blokken zodat voorkomen wordt dat vleermuizen die door de werkzaamheden verhuisd zijn naar andere vergelijkbare blokken alsnog gedood worden.</p> <p>Na het ongeschikt maken vindt een nadere controle plaats of de vleermuizen echt vertrokken zijn door middel van een vleermuisonderzoek in de avond.</p>
achtergrond	De toegang tot de vaste verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis wordt afgesloten in een periode waarin de soort voldoende mobiel is om een alternatieve verblijfplaats te vinden. Hierdoor wordt voorkomen dat Gewone dwergvleermuis wordt verstoord tijdens de winterslaap, een periode waarin vleermuizen niet mobiel zijn.

<p>uitvoering</p>	<p>Netten spannen Uitvoering: Welling Bouw</p> <p>Begeleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 22-11-2018: De Groene Ruimte [redacted] heeft tijdens de bouwvergadering in de keet van Welling Bouw aangegeven op welke locaties waar netten gespannen moeten worden. Het betreffen de huizenblokken 1C, 1B, 2A, 3A, 9A, 10B, 10C, 11A en 12A. • 22-11-2018: De Groene Ruimte [redacted] heeft instructies gegeven over hoe de bestaande en potentiële vaste verblijfplaatsen onbereikbaar gemaakt dienen te worden. Afsproken is dat de uitvoerder foto's maakt van het spannen van de netten en dat de foto's ter beoordeling aan De Groene Ruimte worden gestuurd. • 26-11-2018: De Groene Ruimte heeft een (extra) kaart gestuurd aan Volkshuisvesting met daarop de locaties voor het spannen van netten. (Deze kaart is tevens als bijlage aan het logboek toegevoegd. • 7-12-2018: Volkshuisvesting heeft enkele foto's van de maatregel van het spannen van netten op de door De Groene Ruimte aangegeven locaties aan De Groene Ruimte doorgestuurd. Op basis van de foto's heeft De Groene Ruimte de toegepaste werkwijze goedkeuring.
<p>afgerond</p>	<p>Vanaf half maart bleken Gewone dwergvleermuizen in de omgeving veel actiever te zijn. Daarmee vervallen vanaf dat moment de maatregelen voor winterverblijven en zijn de mitigerende maatregelen voor vaste zomerverblijfplaatsen weer geldend geworden.</p>
<p>bijzonderheden</p>	
<p>maatregel</p>	<p>(F) Realiseren alternatieve nestlocaties Huismus</p>
<p>locatie</p>	<p>Alle blokken typen A en B.</p>
<p>planning</p>	<p>Tijdens de reconstructie van de dakrand waarbij de korte overstekken (pukels) worden verwijderd.</p>
<p>wijze van uitvoering</p>	<p>Op de plaatsen waar de korte overstekken worden verwijderd, wordt bij de nieuwe dakrand het vogelschroot 2 pannenlaten hoger geplaatst, gemeten vanaf de dakgoot (zie § 2.4).</p>
<p>achtergrond</p>	<p>Huismussen hebben een voorkeur voor ruimtes onder de pannen dicht bij de dakrand. Door bij alle locaties waar de korte overstekken verwijderd zijn te zorgen dat deze ruimte beschikbaar is, worden 57 alternatieve nestlocaties gerealiseerd.</p>
<p>uitgevoerd</p>	<p>Vogelschroot plaatsen: n.v.t. er is namelijk geen vogelschroot geplaatst.</p> <p>Begeleiding: n.v.t.</p>

afgerond

Bij de eindcontrole door De Groene Ruimte [redacted] op 18 juni 2019 is vastgesteld dat bij blok 2A, blok 3A, blok 7C, blok 7B en blok 8A de nestplaatsen van Huismussen nog aanwezig waren. Daar waar korte overstekken zijn verdwenen kunnen mussen weer nestelen. Er is geen vogelschroot aangebracht en er is voldoende ruimte voor een nest.

Locatie waar de overstek is verwijderd en nieuwe toegangen tot nestlocatie aanwezig zijn.

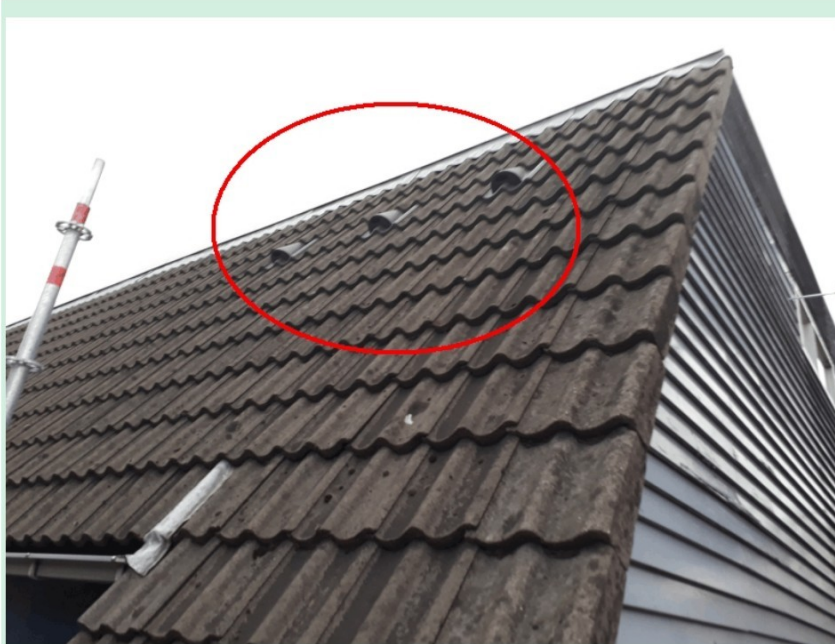

bijzonderheden

Volkshuisvesting heeft aangegeven dat bij de reconstructie van de dakrand **geen** vogelschroot wordt geplaatst. De Groene Ruimte [redacted] heeft dit op 22 november 2018 bij blok 6A gecontroleerd. Op deze locatie bleek geen vogelschroot aangebracht te zijn.

maatregel	(G) Realiseren alternatieve nestlocaties Gierzwaluw met behulp van Gierzwaluwpannen
locatie	Blokken 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 en 13
planning	Blokken 5, 6, 9 en 11 zo spoedig mogelijk, in ieder geval voor mei. Blokken 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10 en 13 tijdens de uitvoering van de overige werkzaamheden.
wijze van uitvoering	Er worden minimaal 35 gierzwaluwpannen met onderbak aangebracht. De hiervoor geschikt locaties zijn aangegeven op kaart 3. Op minimaal 10 van de 17 aangegeven locaties worden op noorddaken gierzwaluwpannen aangebracht. Per locatie worden 2 tot 5 gierzwaluwpannen met onderbak in het dak geplaatst. (zie § 2.4)
achtergrond	Gierzwaluwen broeden bij voorkeur op of nabij daken. Van gierzwaluwpannen met onderbak is bekend dat ze door Gierzwaluwen gebruikt worden als nestplaats. Door op een groot aantal noorddaken gierzwaluwpannen aan te brengen ontstaan minimaal 35 extra nestlocaties voor Gierzwaluw.
uitgevoerd	Gierzwaluwpannen plaatsen: eind april, begin mei 2017 zijn de pannen geplaatst door Welling Bouw Onderhoud Schilderswerk. blok 1C: 2 x 3 pannen blok 1B: 3 pannen blok 2A: 3 pannen blok 3A: 3 pannen blok 4A: 3 pannen blok 5C: 2 x 3 pannen blok 6A: 3 pannen blok 7C: 2 x 3 pannen blok 8A: 3 pannen blok 13A: 3 pannen blok 10C: 2 x 3 pannen blok 11A: 3 pannen blok 9A: 1 pan Volkshuisvesting heeft aangegeven dat er in totaal 46 gierzwaluwpannen zijn aangebracht op door De Groene Ruimte aangegeven woonblokken. Begeleiding: <ul style="list-style-type: none"> 25-04-2018: De Groene Ruimte [redacted] overleg ter plaatsen over de werkwijze en locaties van de aan te brengen gierzwaluwpannen. De pannen worden in groepen van 2 of 3 geplaatst, 1 pan vanaf de gevel en op de 2^e of 3^e rij vanaf de nok.
afgerond	<ul style="list-style-type: none"> Op 14-06-2018 heeft een eindcontrole plaatsgevonden door De Groene Ruimte [redacted] Op 17 juni 2019 is gekeken of de Gierzwaluwen de voorziening gebruiken. Gebruik is niet vastgesteld, hoewel bij sommige pannen mogelijk poepsporen aanwezig waren.

bijzonderheden

Er zijn 46 in plaats van 35 gierzwaluwpannen geplaatst. Alle pannen zijn op noord-westgerichte daken geplaatst, met de vereiste hellingshoek en uit de felle zon geplaatst.

maatregel

(H) Realiseren alternatieve nestlocaties Gierzwaluw met behulp van inbouwkasten

locatie

Blokken 1, 3, 4, 7, 10 en 13

planning

Tijdens de vervanging van de gevelbetimmering door metselwerk.

Blok 1: 31-01-2019 t/m 11-04-2019

Blok 3: 19-12-2018 t/m 12-02-2019

Blok 4: 07-10-2018 t/m 16-11-2018

Blok 7: 13-11-2018 t/m 24-01-2019

Blok 10: 10-01-2019 t/m 07-03-2019

Blok 13: 01-11-2018 t/m 11-12-2018

wijze van uitvoering

Zo dicht mogelijk bij de locaties waar door de werkzaamheden de nestplaatsen verloren gaan, worden inbouwkasten in de gevel ingemetseld (zie § 2.4). Er worden in totaal 12 inbouwkasten type IB GZ 01 Inbouwsteen Gierzwaluw geplaatst.

achtergrond

Gierzwaluwen keren bij voorkeur jaarlijks terug naar hun nestlocaties. Door op of dicht bij plaatsen waar nestplaatsen verdwijnen alternatieve nestplaatsen aan te bieden, zullen de Gierzwaluwen deze snel vinden. Van de inbouwkasten is bekend dat ze door Gierzwaluwen worden gebruikt als nestplaats.

uitgevoerd

Inbouw gierzwaluwkasten plaatsen:

De kasten worden ingebouwd door Welling Bouw | Onderhoud | Schilderswerk.

blok 4: 2 kasten aangebracht (foto ontvangen 15-11-2018)

blok 13: 1 kast

blok 7: 4 kasten

blok 3: 4 kasten

blok 10: 4 kasten

blok 9: 1 kast

blok 1: 4 kasten

blok 2: 2 kasten

blok 11: 2 kasten

uitgevoerd	<p>In totaal zijn dus 24 inbouwkasten geplaatst op door De Groene Ruimte aangegeven gevels. Er zijn dus twee keer zoveel inbouwkasten geplaatst dan was vereist vanuit de ontheffing.</p> <p>Begeleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">• 23-10-2018: De Groene Ruimte (), overleg en uitleg ter plaatsen over het plaatsen van de gierzwaluwkasten. Met VHV-arnhem afgesproken dat foto's van het eindresultaat toegestuurd worden aan De Groene Ruimte.
afgerond	<p>Op 17 juni 2019 is door De Groene Ruimte () vastgesteld dat 24 kasten op de juiste wijzen en op de geadviseerde gevels zijn aangebracht. Op deze dag bleek op basis van het gedrag dat er nog steeds een kolonie Gierzwaluwen aanwezig was in de wijk. Er vlogen telkens groepjes van circa zes vogels laag rond. Ook vlogen Gierzwaluwen bij tenminste twee inbouw kasten (blok 4 en blok 2) in en uit ten teken van een broedgeval. Ook bleek uit de aanwezigheid van poepsporen dat te behouden nestplaatsen bij ten minste blok 1 en 5 daadwerkelijk behouden zijn gebleven. Op basis van de waarnemingen van Gierzwaluw blijken de mitigerende maatregelen effectief te zijn en is de populatie in het plangebied behouden gebleven.</p> <p>Ingebouwde gierzwaluwkasten blok 4 noordoostgevel.</p>
bijzonderheden	<p>Volkshuisvesting heeft aangegeven 26 gierzwaluwkasten te willen plaatsen in plaats van 12. De aanvullende locaties voor de kasten zijn in overleg met De Groene Ruimte () gekozen.</p> <p>Op 26 november 2018 is door De Groene Ruimte een kaart aan Volkshuisvesting gestuurd met daarop de geadviseerde locaties voor de extra 12 inbouw gierzwaluwkasten. De extra gierzwaluwkasten kunnen worden aangebracht in de kopse gevels van de woonblokken 1C, 2A, 3A, 9A, 10B en 11A. De kaart is ook als bijlage toegevoegd aan het logboek.</p> <p>Tijdens de eindcontrole op 17 juni 2019 is vastgesteld dat de extra gierzwaluwkasten op de juiste wijze zijn aangebracht in de voorgestelde kopse gevels.</p>
maatregel	(I) Realiseren alternatieve verblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis: open stootvoegen
locatie	Alle gevels waar de betimmering wordt vervangen door metselwerk.
planning	07-10-2018 t/m 11-04-2019: tijdens de vervanging van de gevelbetimmering door metselwerk.

<p>wijze van uitvoering</p>	<p>Bij de kopse gevels van de type A en type B woningen worden per gemetselde gevel 14 open stootvoegen aangebracht. Bij de kopse gevels van de type C woningen wordt per gemetselde gevel minimaal 2 open stootvoegen aangebracht.</p> <p>De open stootvoegen worden zo hoog mogelijk in de gevel gemaakt. De afstand tussen de onderlinge stootvoegen is 1 meter. De open stootvoegen hebben een breedte van ongeveer 1,5 cm en zijn steens hoog.</p>
<p>achtergrond</p>	<p>Veel vleermuizen gebruiken open stootvoegen om toegang te krijgen tot de spouwruimtes in de muren. Door in alle gemetselde gevels open stootvoegen aan te brengen zullen ruim 41 alternatieve verblijfplaatsen, die jaar rond gebruikt kunnen worden, gerealiseerd worden.</p>
<p>uitgevoerd</p>	<p>Open stootvoegen realiseren: De open stootvoegen worden gerealiseerd door Welling Bouw Onderhoud Schilderswerk.</p> <p>blok 4: open stootvoegen aangebracht (foto ontvangen van VHV 14-11-2018)</p> <p>blok 8: blok 6: blok 13: blok 5: blok 7: blok 9: blok 3: blok 10: blok 2: blok 11: blok 1: blok 12:</p> <p>Realisatie open stootvoegen blok 4.</p> <p>Begeleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> 23-10-2018: De Groene Ruimte [redacted] overleg en uitleg ter plaatsen over het maken van open stootvoegen. Afgesproken is dat langs de gehele schuine rand en bovenrand open stootvoegen met een tussenruimte van ca. 1 meter worden gemaakt. Met VHV-Arnhem afgesproken dat foto's tijdens de aanleg en van het eindresultaat toegestuurd worden aan De Groene Ruimte.
<p>afgerond</p>	<p>Tijdens de eindcontrole door De Groene Ruimte [redacted] op 17 juni 2019 is vastgesteld dat in alle bovengenoemde gevels open stootvoegen zijn aangebracht.</p>
<p>bijzonderheden</p>	
<p>maatregel</p>	<p>(J) Realiseren alternatieve verblijfplaatsen Gewone dwergvleermuis: inbouw vleermuiskasten</p>

locatie	Bij blok 2, zuidwestgevel en blokken 3, 4, 8, 10 en 13 noordoostgevels.
planning	Tijdens de vervanging van de gevelbetimmering door metselwerk. Blok 2: 18-01-2019 t/m 01-03-2019 Blok 3: 19-12-2018 t/m 12-02-2019 Blok 4: 07-10-2018 t/m 16-11-2018 Blok 8: 15-10-2018 t/m 23-11-2018 Blok 10: 10-01-2019 t/m 07-03-2019 Blok 13: 01-11-2018 t/m 11-12-2018
wijze van uitvoering	Zo hoog mogelijk in de gevel kunnen als alternatief voor open stootvoegen vleermuiskasten worden ingebouwd. Er worden 12 inbouwkasten type IB VL 01 inbouwsteen vleermuizen geplaatst. Per gevel worden 2 kasten, gekoppeld naast elkaar geplaatst (zie § 2.4) in noordoost- of zuidwest gevels.
achtergrond	In plaats van open stootvoegen kunnen ook inbouwkasten voor vleermuizen worden toegepast. Van deze inbouwkasten is bekend dat ze door vleermuizen worden gebruikt als vaste verblijfplaats.
uitgevoerd	<p>Inbouw vleermuiskasten plaatsen: De vleermuiskasten worden ingebouwd door Welling Bouw Onderhoud Schilderswerk.</p> <p>blok 4: 2 kasten gekoppelde aangebracht (foto ontvangen van VHV 15-11-2018)</p> <p>blok 8: 2 kasten blok 13: 2 kasten blok 10: 4 kasten blok 1: 4 kasten blok 11: 2 kasten blok 7: 2 kasten</p> <p>Ingebouwde vleermuiskast blok 4 noordoostgevel.</p> <p>Begeleiding:</p> <ul style="list-style-type: none">• 23-10-2018: De Groene Ruimte [redacted] overleg en uitleg ter plaats over het plaatsen van de vleermuiskasten. Met VHV-arnhem afgesproken dat foto's van het eindresultaat toegestuurd worden aan De Groene Ruimte.

afgerond	<p>Tijdens de eindcontrole van De Groene Ruimte [REDACTED] op 17 juni 2019 zijn 18 in plaats van 12 inbouwkasten geteld bij de bovengenoemde blokken.</p> <p>Hiermee is extra inspanning gedaan ten aanzien van permanente voorzieningen voor vleermuizen. Hierdoor hebben vleermuizen ruim voldoende verblijfmogelijkheden zowel in de muren als in de kasten.</p>
bijzonderheden	<p>VHV-Arnhem heeft op 23 oktober 2018 aangegeven dat er 24 vleermuiskasten zullen worden geplaatst in plaats van 12. De aanvullende locaties voor de kasten worden in overleg met De Groene Ruimte [REDACTED] worden gekozen.</p> <p>Op 26 november is door De Groene Ruimte een kaart gestuurd met daarop de geadviseerde locaties voor de extra 12 inbouw vleermuiskasten. De extra kasten kunnen worden aangebracht in de kopse gevels van de woonblokken 1B, 3A, 7B, 9A, 11A en 13A. Per gevel worden 2 gepaarde en koppelde kasten ingebouwd. De kaart is ook als bijlage toegevoegd aan het logboek.</p>

Toelichting op uit te voeren maatregelen

Netten spannen (A, B, C en D)

Om vaste verblijfplaatsen van Huismus, Gierzwaluw en Gewone dwergvleermuis onbereikbaar te maken worden netten over de dakranden gespannen.

Op plaatsen waar vleermuisverblijfplaatsen aanwezig zijn dienen de netten zo worden bevestigd dat vleermuizen wel naar buiten kunnen kruipen maar niet terug kunnen naar hun verblijfplaatsen door aan de randen voldoende ruimte te houden tussen de muur en de netten. Op plaatsen waar geen vleermuizen aanwezig zijn hoeft geen ruimte tussen de netten en de muur gehouden te worden.

Als werkzaamheden (deels) worden uitgevoerd in de periode november tot en met februari dan worden de dakranden in oktober overspannen met netten. Als werkzaamheden (deels) in de periode maart tot en met oktober worden uitgevoerd, dan worden de dakranden in maart overspannen met netten.

In deze periodes zijn geen broedgevallen van Huismus of Gierzwaluw aanwezig en zijn vleermuizen actief zodat ze zelfstandig een alternatieve verblijfplaats kunnen vinden. Tussen het ongeschikt maken van de huidige vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en aanvang van de werkzaamheden dienen minimaal drie avonden waarbij de avondtemperatuur 10°C of hoger geweest te zijn.

Alternatieve nestlocaties Huismus (E)

Om vaste alternatieve nestlocaties te creëren worden bij de dakranden waar de korte overstekken (pukkels) verwijderd worden, het vogelschroot 2 pannenlatten hoger aangebracht wordt, gemeten vanaf de dakgoot.

Aanbrengen gierzwaluwpannen (F)

Om extra alternatieve vaste verblijfplaatsen voor Gierzwaluw te creëren worden op daarvoor geschikte daken gierzwaluwpannen met onderbak geplaatst. Er zijn op kaart 2, 17 locaties aangegeven die geschikt zijn voor het plaatsen van de gierzwaluwpannen. Er worden in totaal minimaal 35 gierzwaluwpannen aangebracht. De gierzwaluwpannen worden bij minimaal 10 daken aangebracht. De gierzwaluwpannen worden in groepen van 2 tot 5 pannen met een tussenruimte van 3 gewone pannen.

Aanbrengen inbouw gierzwaluwkasten (G)

Om het verlies van nestplaatsen van Gierzwaluw te mitigeren worden zo dicht mogelijk bij de nesten die verloren gaan, inbouw gierzwaluwkasten geplaatst. De kasten worden in de gevels ingemetseld. Hiervoor geschikte kasten zijn bijvoorbeeld 'IB GZ 01 Inbouwsteen Gierzwaluw', 'IB GZ 03 Inbouwsteen Gierzwaluw', 'Gierzwaluw neststeen nr25a' of 'Gierzwaluw ETICS-inbouwkast IA'. Deze kasten hebben een diepte van 15 tot 17 cm. De breedte varieert van 31 tot 42 cm en de hoogte van 13,5 tot 18 cm. Afhankelijk van het formaat van de stenen waarmee de gevel wordt opgemetseld, kan een passende inbouwkast worden gekozen.

IB GZ 01 Inbouwsteen Gierzwaluw.

Inbouwen van IB GZ 03 Inbouwsteen Gierzwaluw.

Gierzwaluwneststeen nr25a.

Gierzwaluw ETICS-inbouwkast IA

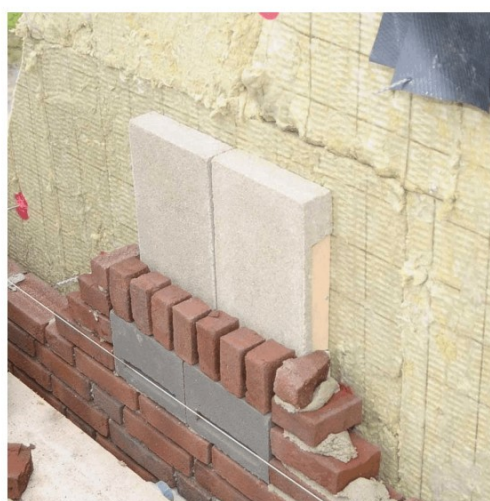
Aanbrengen open stootvoegen (H)

Om het verlies van vaste verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis te mitigeren worden bij alle kopse gevels waar de betimmering wordt vervangen door metselwerk open stootvoegen gemaakt die toegang geven aan de spouwruijme. Bij de woningblokken van type A en B worden drie open stootvoegen per kopse gevel gemaakt. Bij de woningblokken van type C worden twee open stootvoegen per kopse gevel gemaakt. De onderlinge afstand tussen de open stootvoegen is 1 meter. De open stootvoegen worden op een minimale hoogte van 3 meter, maar bij voorkeur zo hoog mogelijk, in de gevel gemaakt. De open stootvoegen hebben een breedte van een voeg (12 tot 20 mm) en de hoogte van een baksteen.

Aanbrengen inbouw vleermuiskasten (I)

Als alternatieve vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen kunnen ook inbouwkasten worden aangebracht. De inbouwkasten worden zo hoog mogelijk (invlieg opening minimaal op 3 meter hoog) in de gevel ingebouwd. De geschikte locaties voor de inbouwkasten zijn aangegeven op kaart 3 (blokken 1, 3, 4, 7, 10 en 13). Per locaties worden twee direct naast elkaar geplaatst. Deze twee kasten worden met elkaar verbonden door het wegnemen van de tussenschotjes. Als in gevels inbouwkasten worden geplaatst is het maken van open stootvoegen niet nodig. Een geschikt type kasten hiervoor is bijvoorbeeld 'IB VL 01 Inbouwsteen Vleermuizen'.

BRONNEN

- Bijl2, 2017a.** Kennisdocument *Huismus Passer domesticus*, versie 1.0. - Bijl2, Utrecht.
- Bijl2, 2017b.** Kennisdocument *Gierzwaluw Apus apus*, versie 1.0. - Bijl2, Utrecht.
- Bijl2, 2017c.** Kennisdocument *Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0. - Bijl2, Utrecht.
- De Groene Ruimte, 2017a.** *Quickscan en nader onderzoek vier VVE's Javastraat en omgeving, Arnhem*. De Groene Ruimte, Wageningen, projectnr. 17786.
- De Groene Ruimte, 2017b.** *Ecologisch werkprotocol vier VVE's Javastraat en omgeving, Arnhem (vs. 4-10-2017)*. De Groene Ruimte, Wageningen, projectnr 17786.
- De Groene Ruimte, 2018.** *Natuurtoets vier VVE's Javastraat en omgeving, Arnhem*. De Groene Ruimte, Wageningen, projectnr. 17842
- Provincie Gelderland, 2018.** *Ontwerpbesluit wet natuurbescherming van gedeputeerde staten van Gelderland*. Zaaknummer: 2018-001999

Bijlage I. Kalender uitvoering werkzaamheden

bloknr.	jan	febr	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
1	green	green	green	red	red	red	red	red	red	green	green	green
2	green	green	green	red	red	red	red	red	red	green	green	green
3	green	green	green	red	red	red	red	red	red	green	green	green
4	yellow	yellow	yellow	green	green	green	green	green	green	green	yellow	yellow
5	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green
6	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green
7	green	green	green	red	red	red	red	red	red	green	green	green
8	yellow	yellow	yellow	red	red	red	red	red	red	green	green	yellow
9	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green
10	yellow	yellow	yellow	green	green	green	red	red	green	green	yellow	yellow
11	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green	green
12	yellow	yellow	yellow	green	green	green	green	green	green	green	yellow	yellow
13	yellow	yellow	yellow	green	green	red	red	red	green	green	yellow	yellow

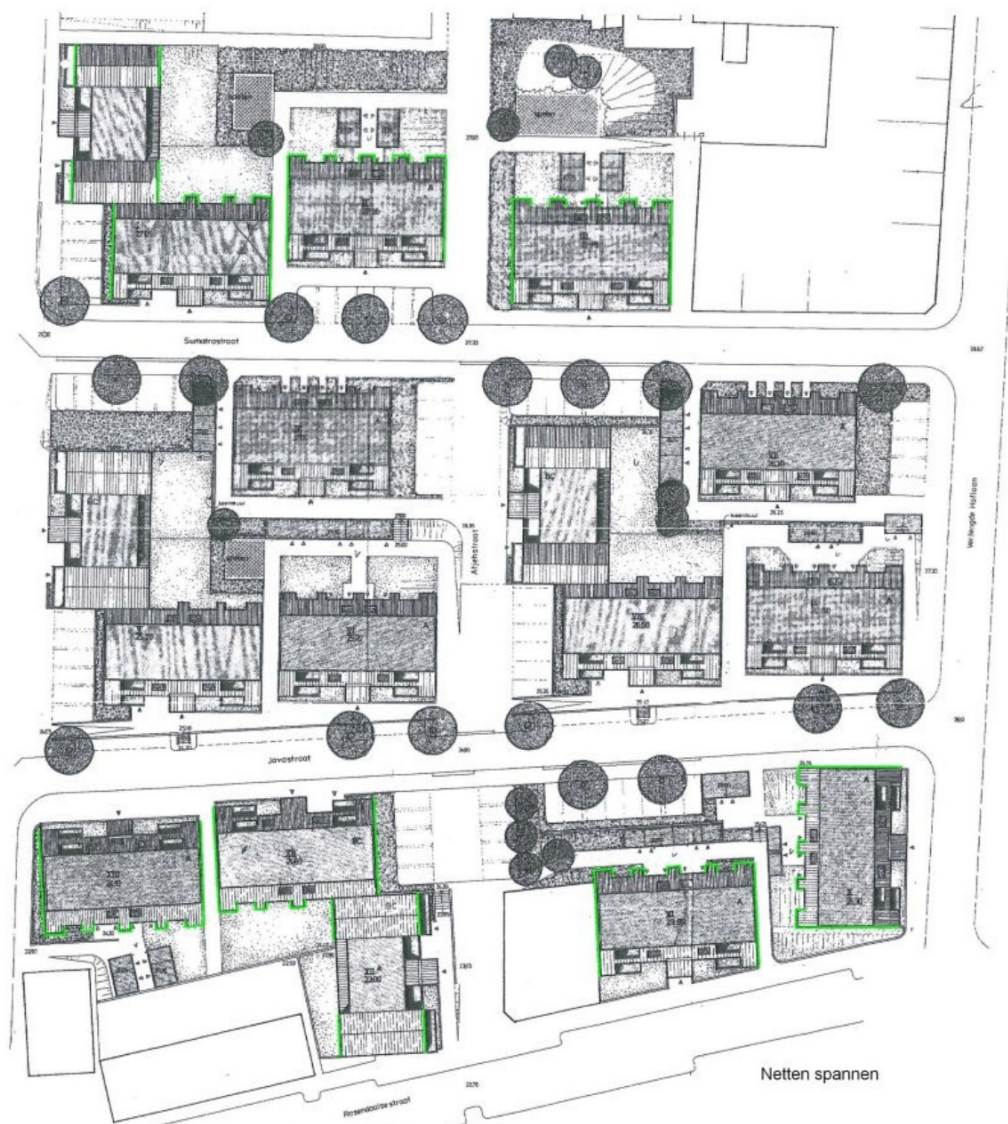
green periode waarin werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd

yellow periode waarin werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd indien vooraf maatregelen genomen zijn

red periode waarin bij voorkeur niet gewerkt wordt, indien noodzakelijk, dan dienen vooraf maatregelen genomen te worden

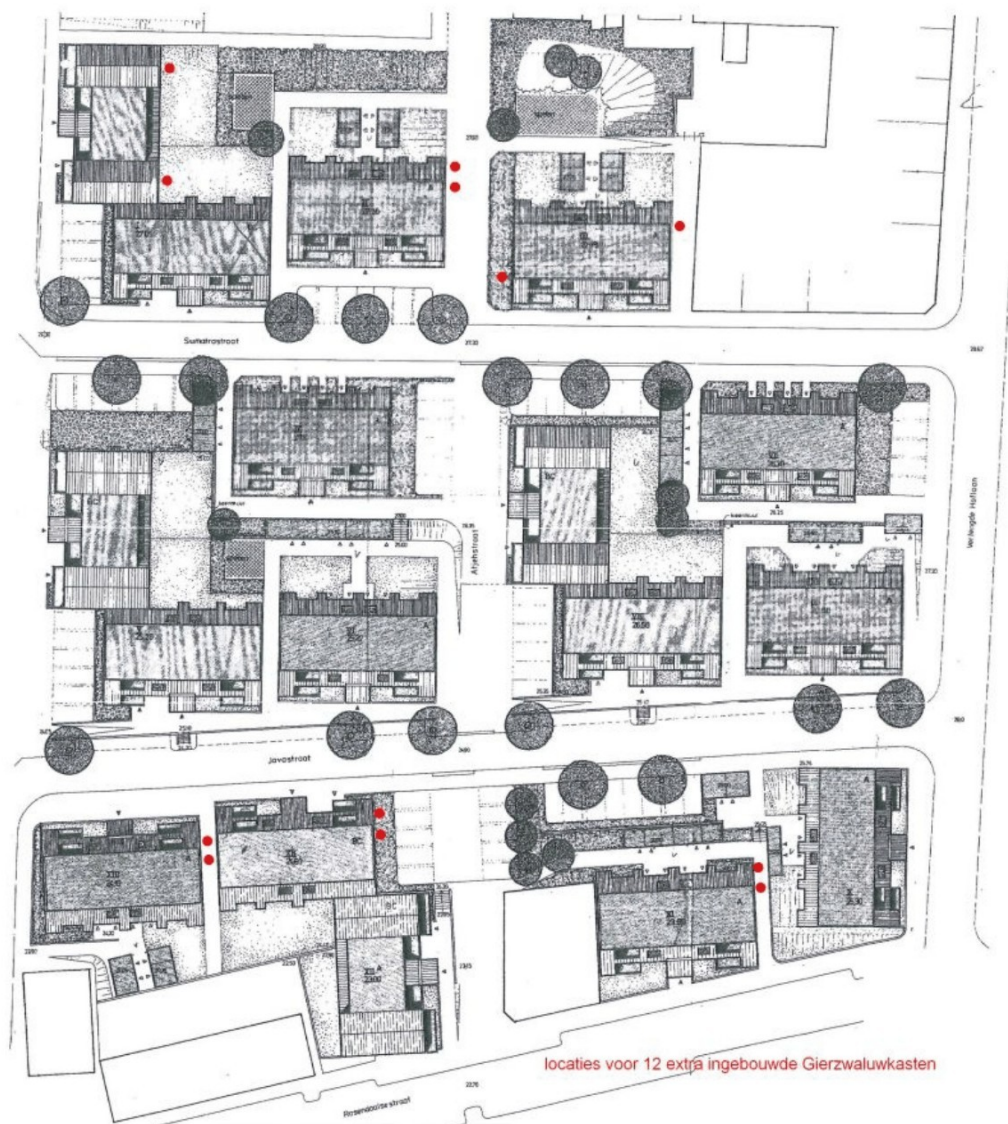

Bijlage 2. Netten spannen

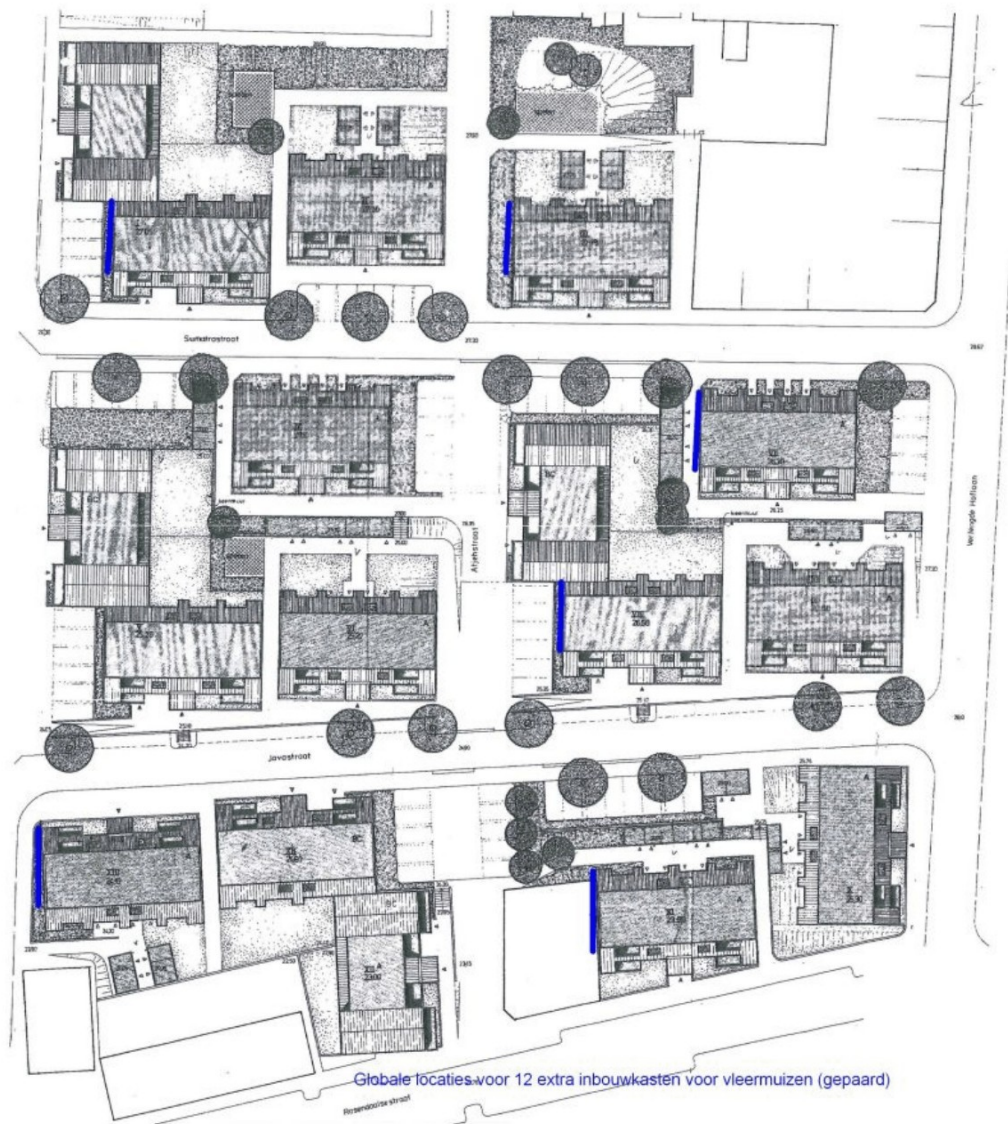

Bijlage 3. Locaties voor 12 extra ingebouwde gierwaluwkasten

Bijlage 4. Globale locaties voor 12 extra inbouwkasten voor vleermuizen (gepaard)

Kaart I. Voorzieningen Huismus

Legenda

- Nestplaats blijft behouden
- ✕ Nestplaats verdwijnt
- Vogelschroots hoger plaatsen

Onderwerp: Kaart I. Voorzieningen Huismus		 de groene ruimte	
Project: Ecologisch werkprotocol vier VVE's Javastraat en omgeving Arnhem	Datum: 26 sept. 2017		
Onderliggende: VVE Javastraat, VVE Sumatrastraat VVE Atjehstraat, VVE Solostraat	Projectnr.: 17706	Getekend:	
Schaal: 0 7,5 15 22,5 30 meter		Status:	Definitief
			

Kaart 2. Voorzieningen Gierzwaluw

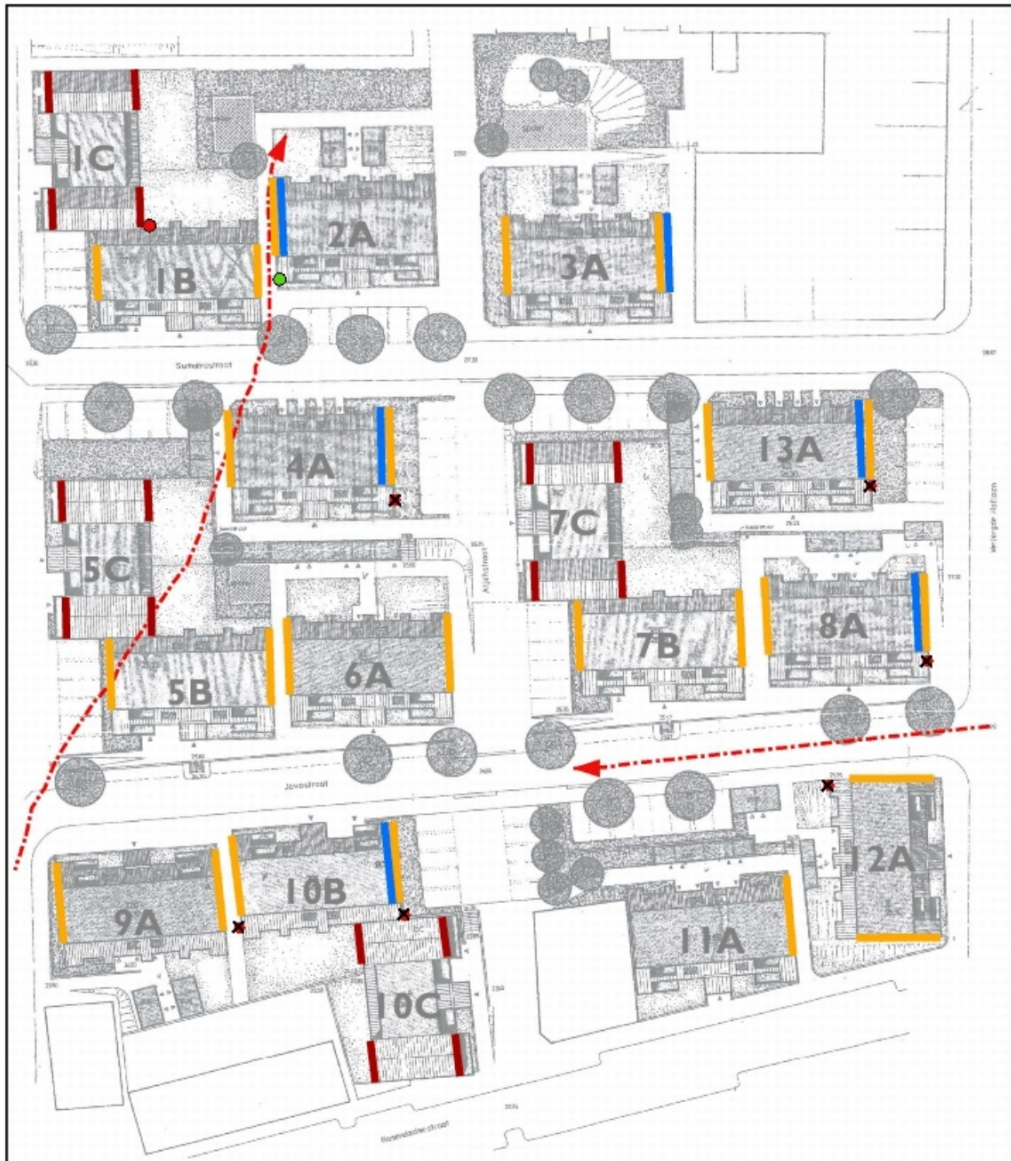

Legenda

- Nestplek Gierzwaluw
- Waarschijnlijke nestplek Gierzwaluw
- ✕ Nestplek verdwijnt
- ✕ Waarschijnlijke nestplek verdwijnt
- Locatie inbouwkast
- Geschikte locaties voor gierzwaluwpennen

Onderwerp: Kaart 2.Voorzieningen Gierzwaluw			
Project: Ecologisch werkprotocol vier VVE's Javastraat en omgeving Arnhem	Datum: 26 sept. 2017		
Onderliggende: VVE Javastraat, VVE Sumatrastraat VVE Atjehstraat, VVE Solostraat	Projectnr.: 17786	Getekend:	
Schaal: 0 7,5 15 22,5 30 meter	Status: Definitief		

Kaart 3. Voorzieningen Gewone dwergvleermuis

Legenda

- Aangetroffen verblijfplaats
- Waarschijnlijke verblijfplaats
- ★ Verblijfplaats verdwijnt
- Twee open stootvoegen
- Drie open stootvoegen
- Geschikte locaties voor inbouwkasten ipv. open stootvoegen
- ← Vliegroute

Onderwerp: Kaart 3. Voorzieningen Gewone dwergvleermuis		de groene ruimte	
Project: Ecologisch werkprotocol vier VVE's Javastraat en omgeving Arnhem		Datum:	26 sept. 2017
Opdrachtgever: VVE Javastraat, VVE Sumatrastraat VVE Atjehstraat, VVE Solostraat		Projectnr.:	17786
Schaal:		Getekend:	Status:
0 7,5 15 22,5 30 meter		Definitief	